

ся специфічними рисами. Це СПЕЦИФІЧНІ ЗАКОНИ ПОЛІТИЧНОГО ПРОТИБОРСТВА. Вони якісно відрізняються від зв'язків верхнього рівня, але разом з тим є їхнім особливим проявом. Вони є специфічними щодо політичного протиборства в цілому і виступають як загальні у сфері своєї дії (у рамках конституційного протиборства або будь-якої форми неконституційного примусу).

Нижній рівень — це сфера дії ще МЕНШ ЗАГАЛЬНИХ ЗАКОНІВ ПОЛІТИЧНОГО ПРОТИБОРСТВА, які є більшою чи меншою мірою, окремим проявом законів середнього рівня [3, 26].

ЗАКОНИ ПОЛІТИЧНОГО ПРОТИБОРСТВА — це закони, що виражають суттєві зв'язки між політикою та іншими явищами соціального життя: економікою, правом, наукою, мораллю тощо. Вони досить добре описані в політичних джерелах, як зарубіжних, так і вітчизняних (Див. Література [1 — 8]).

Проблеми змісту, рівня загальних законів політичного протиборства, повною мірою, як і раніше, залишаються дискусійними [2, 159].

Виділення груп серед законів політики пов'язані з тим, що сама політика як соціальне явище, відповідає на три головних питання: чим є дана конкретна політика, тобто яка її сутність і характер, яким чином вона реалізується і який її результат? Але щоб усвідомити це, треба обов'язково зрозуміти обсяг та зміст таких епістемологічних інструментів, як поняття *парадигма*, *формула парадигми* й *матриця* об'єктивних законів. Без цього проблеми не вирішити.

Парадигма законів політики — це, існуюча в загальній теорії політики формула концептуалізації будь-яких політичної ідеї, явища чи політичного процесу або їх властивостей чи відносин [1, 170]. Поняття парадигми щільно пов'язане із поняттям *алгоритм*, *матриця* та іншими, які є термінами галузі політичних знань *політичної математики*, що є розділом загальної теорії політики.

Поняття *матриця* означає епістемологічний інструмент поєднання декількох субкатегорій та категорій у центральну категорію. Але поєднання понять, їх упорядкування здійснюється в занадто жорсткій формі за певною формулою: 1. феномен (центральна категорія) = 2. причинні умови виникнення феномену + 3. контекст, тобто певний ряд умов, у межах якого приймаються певні стратегії дії/взаємодії + 4. проміжні умови, які чи сприяють, чи гальмують стратегії дії й взаємодій + 5. дія/взаємодія — це стратегії, щоб упоратися з феноменом, керувати ним, реагувати на якого за певними умовами + 6. наслідки, тобто підсумок, результат дії/взаємодії.

Таким чином, формула парадигми передбачає обов'язкові пошук та реалізацію в кожному випадку шести елементів, (шести вимог до центральних та звичайних законів). Політична математика розподіляє матриці на декілька різновидів: табличні, графові, концентричні кола та ін. В своєму аналізі законів політики ми використовуємо два перших.

Почнемо з моделювання табличної матриці об'єктивних законів політики, а потім перейдемо до матриці цих законів у вигляді математичного графа.

Таблична матриця об'єктивних законів політичного протиборства

Метазаконали	Центральні закони	Субзаконали
Феномен	Його основні властивості	Шкала вимірів законів
1	2	3
1. Об'єктивні закони політичного протиборства	2. Найбільші загальні 1) закони політичного протиборства (верхній рівень)	2) Закони залежності типу політичного протиборства від характеру його соціальної спрямованості (1.1).
		3) а) Закони залежності характеру реалізації політичного протиборства від типу політичної системи (1.2).

Продовження табл.

Метазакони	Центральні закони	Субзакони
Феномен	Його основні властивості	Шкала вимірів законів
1	2	3
		б) Закони залежності засобів реалізації політичного протиборства від типу політичного режиму (1.3).
		4) Закони залежності функціонування політичного протиборства від ступеню використання протидіючими сторонами досягнень соціальних наук (1.4).
		5) Закони залежності політичного протиборства від співвідношення заходів професіоналізму дій політичних сил, що беруть участь у протистоянні сторін (1.5).
		б) а) Закони залежності функціонування політичного протиборства та його наслідків від стану соціальних потенціалів протидіючих сторін (1.6).
		б) Закони залежності функціонування політичного протиборства і його наслідків від співвідношення духовних потенціалів протидіючих сторін (1.7).
		в) Закони залежності характеру функціонування політичного протиборства та його наслідків від співвідношення матеріальних можливостей протидіючих сторін (1.8).
	3. Найменш загальні 1) закони політичного протиборства (нижній рівень)	2) а) Закони взаємодії наступу й захисту в політичному протиборстві сторін у рамках конституційного правового поля, або за його межами (3.1).
		б) Закони стратегічних акцій у політичному протиборстві в рамках конституційного поля (3.2).
		В) Закони оперативних дій у політичному протиборстві в рамках конституційного поля (3.3).
		г) Закони тактичних дій у політичному протиборстві в рамках конституційного поля (3.4).
		3) а) Закони стратегічних акцій у неконституційних формах примусу (3.5).
		б) Закони оперативних акцій у неконституційних формах впливу (3.6).

Продовження табл.

Метазакони	Центральні закони	Субзакони
Феномен	Його основні властивості	Шкала вимірів законів
1	2	3
		в) Закони тактичних дій у позаконституційних формах насильства (3.7).
		4) а) Закони взаємодії політичних рухів під час протиборства в сегменті конституційного поля (3.8).
		б) Закони взаємодії організації громадянського суспільства, включаючи неформальні рухи, під час політичного протиборства в межах конституційного правового поля (3.9).
		в) Закони взаємодії екстремістських сил під час протиборства в сегменті конституційного правового поля (3.10).
		г) Закони взаємодії політичних рухів у протиборстві за межами конституційного правового поля (3.11).
		д) Закони взаємодії громадських організацій громадянського суспільства, включаючи неформальні організації й рухи, в політичному протиборстві за межами конституційного правового поля (3.12).
		е) Закони взаємодії екстремістських сил у політичному протиборстві під час ескалації поза-конституційного насильства в умовах політичної нестабільності (3.13).
		5) а) Закони взаємодії гілок влади в політичному протиборстві в межах конституційного правового поля (3.14).
		б) Закони взаємодії силових структур держави в політичному протиборстві в межах конституційного правового поля (3.15).
		в) Закони взаємодії політичних партій та об'єднань у політичному протиборстві в межах конституційного права (3.16).
		г) Закони взаємодії влад центрального, регіонального й місцевого рівнів у політичному протиборстві в межах конституційного правового поля (3.17).

Продовження табл.

Метазакони	Центральні закони	Субзакони
Феномен	Його основні властивості	Шкала вимірів законів
1	2	3
		<p>д) Законні взаємодії гілок влади в політичному протиборстві за межами конституційного правового поля (3.18).</p> <p>е) Закони взаємодії владних структур держави в політичному протиборстві за межами конституційного правового поля (3.19).</p> <p>є) Закони взаємодії політичних партій та об'єктів у політичному протиборстві за межами конституційного правового поля (3.20).</p> <p>ж) Закони взаємодії влад центрального, регіонального та місцевого рівнів у політичному протиборстві за межами конституційного правового поля (3.21).</p>
		б) Закони взаємодії потенціалів соціальних сил підчас політичного протиборства в рамках конституційного правового поля та за його межами (3.22).
	4. Особливі закони 1) політичного протиборства (середній рівень)	2) Закони залежності від політичних цілей реалізації політичного протиборства в сегменті конституційного правового поля або за його межами (2.1).
		<p>3) а) Закони залежності конституційних засобів реалізації політичного протиборства від характеру використаних політичних засобів та прийомів (2.2).</p> <p>б) Закони залежності позаконституційних засобів реалізації політичного протиборства від характеру використання політичних засобів та прийомів (2.3).</p> <p>4) а) Закони залежності характеру функціонування політичного протиборства в межах конституційного правового поля і його наслідків від співвідношення потенціалів та ступенів організації використаних політичних сил (2.4).</p> <p>б) Закони залежності характеру функціонування політичного протиборства в межах конституційного правового поля і його наслідків від складу використаних у ньому політичних сил (2.5).</p>

Продовження табл.

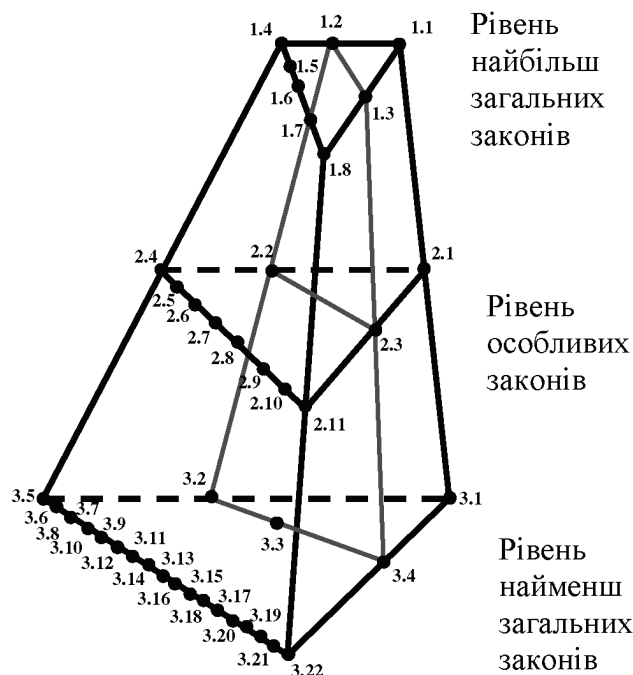
Метазаконали	Центральні закони	Субзаконали
Феномен	Його основні властивості	Шкала вимірів законів
1	2	3
		в) Закон залежності характеру функціонування політичного протиборства поза конституційним правовим полем та його наслідків від співвідношення потенціалів та ступенів організації використаних політичних сил (2.6).
		г) Закони залежності характеру функціонування політичного протиборства за межами конституційного правового поля та його наслідків від складу використаних в цьому політичних сил (2.7).
		5) а) Закони залежності характеру функціонування політичного протиборства та його наслідків у межах конституційного правового поля від конституції зусиль на рішучому напрямку та в необхідній термін (2.8).
		б) Закони залежності характеру функціонування політичного протиборства та його наслідків поза межами конституційного правового поля від концентрації зусиль на рішучому напрямку та в необхідній термін (2.9).
		б) а) Закон залежності руху та наслідків політичного протиборства в межах конституційного правового поля від чіткості взаємодії різних загонів політичних сил (2.10).
		б) Закони залежності руху та наслідків політичного протиборства за межами конституційного правового поля від чіткості взаємодії різних загонів політичних сил (2.11).
	5. 1) Моделювання, опис та аналіз дій об'єктивних законів	2) Побудова матриці законів. 3) Опис їх рівнів, типів та груп. 4) Обміркування структури законів. 5) Аналіз функціонування законів. 6) Складання аналітичних пам'яток та діаграм.
	6.1) Обґрунтування, пояснення механізму функціонування законів у політичній реальності	2) Використання аналітичних пам'яток. 3) Використання діаграм та матриць. 4) Використання наративів. 5) Валідація даними механізмів функціонування законів. 6) Прогнозування майбутніх дій законів у процесах політичної реальності.

Зробимо проміжний висновок щодо можливостей та переваг табличної матриці законів.

Ретельний аналіз табличної матриці об'єктивних законів політичного протиборства дозволяє збагнути обсяг і зміст поняття *об'єктивні закони* як феномену і, як метакатегорії ЗТП (Загальна теорія політики). Він дозволяє усвідомити основні властивості феномену, а також співвідношення центральних та звичайних законів ЗТП між собою та між ними та феноменом.

Перевага цієї форми матриці в тому що вона, завдяки парадигмальній формулі, точно демонструє логіку зв'язку метазаконів, центральних законів із субзаконами ЗТП. Але методологія побудови, усвідомлення та пояснення моделі зв'язку об'єктивних законів краще відображається в матриці математичного графу, зміст елементів якого треба знаходити в попередній матриці, в розділі "шкала вимірів законів".

Графова матриця об'єктивних законів політики

Граф 1

У системі законів верхнього рівня в якості ЗАГАЛЬНОГО виступає закон (1.1). Цей закон виявляє в політиці сутність першого порядку: яка соціальна мета перебудови, в інтересах яких соціальних груп вона реалізується, — така й політика.

У якості ОСОБЛИВОГО на цьому рівні з'являються два закони (1.2) і (1.3).

Обидва закони вказаної групи висловлюють залежність способу реалізації політики від специфіки політичного управління в країні. Вони є відображенням існування у сфері влади та управління відносно самостійних суттєвих зв'язків. Тому, при вирішенні питання про спосіб реалізації політики, повинен бути врахований відокремлено кожен із законів. Однак сутність другого порядку вони розкривають разом, у поєднанні, бо є синхронними сторонами закономірностей більш високого порядку. Її можна сформулювати як Закон залежності способу реалізації політики від характеру політичного устрою в країні.

Найменш загальною, але найбільш диференційованою на цьому рівні, є третя група загальних законів політики. Її складають такі закони: (1.4), (1.5), (1.6), (1.7), (1.8).

Кожен із загальних законів цієї групи висловлює суттєвий зв'язок третього порядку. У своїй єдності ці зв'язки слід сприймати лише як сторони сукупного зв'язку, який може бути інтерпретований як головний закон цієї групи, що охоплює сумарний вплив указаних потенціалів на політику. Цей головний закон логі-

